

Scenă din spectacol

Oltița CÎNTEC

Captiv în propriul text

La Naționalul ieșean, găsirea locului înscris pe bilet e o adevărată aventură. Întâi am crezut că șarada face parte din spectacol, că e un *happening*, apoi m-am dumirit că e doar o mare încurcătură cauzată de neinspirata numerotare a rândurilor. În orice sală, logica elementară face ca rândurile să se numereze în ordine crescătoare dinspre scenă înspre partea din spate, începând cu 1. La Cub, e pe dos: rândul 1 e ultimul, astfel încât rândul 5, înscris pe biletul meu, e de fapt rândul 3, iar rândul 7 e, de fapt, rândul 1! Până se dumirește publicul (inclusiv contabilul-șef al instituției era în derută, negăsindu-și locul!), trec minute bune, lumea se precipită neînțelegând ce se petrece, tensiunea crește. Așa au debutat „ostilitățile” estetice la premiera cu textul lui Ion Sapdaru, *Natură moartă cu nepot obez*. Este un text ale cărui peripeții sunt de natură să atragă atenția asupra-i: declarat de juriul UNITER cel mai bun text dramatic al anului 2008, ulterior i-a fost retrasă distincția întrucât s-a descoperit încălcarea condițiilor impuse de concurs, căci piesa sau un fragment fuseseră publicate deja. Cum se întâmplă în România, unde fascinația scandalului întrece orice alt element de marketing, premiul ca premiul, dar retragerea lui a focalizat interesul asupra lucrării cu pricina. La câteva luni după, în cadrul „dramatis”, *Natură moartă...* a fost prezentat ca spectacol-lectură, la Teatrul „Lucaefărul” din Iași, și a fost bine primit de specialiști și public. Octavian Jighirgiu, care și-a asumat atunci transpunerea în „lectură” – era, de fapt, aproape spectacol, cu scenografie, mișcare scenică, doar că actorii aveau textele la îndemână –, a sesizat câteva lungimi care la citit nu deranjează, dar care în scenă fac „burți”, și le-a decupat, spre suferința autorului, dar în folosul reprezentației. La aproape un an după, Teatrul

Național din Iași a înscris pe afiș *Natură moartă cu nepot obez*, cu Ion Sapdaru la cârma regizorală. Înscenarea propriului text poate avea și beneficii, de pildă faptul că, scriindu-l, îl cunoști cel mai bine, dar și dezavantaje, de pildă faptul că nu ai distanțarea necesară pentru a-i identifica eventualele slăbiciuni și a i le corecta prin mijloace spectaculare. Exact în această capcană s-a aflat și Ion Sapdaru, deopotrivă autor și regizor, captiv în propriul text, lipsit de detașarea critică pe care un alt realizator ar fi utilizat-o în avantajul evident al reprezentației. Spectacolul—lectură din „dramatIS” a devenit, involuntar, un fel de probă, la care nu era rău să se fi luat aminte. Lungimile pomenite, nevoia de dinamizare prin mijloace scenice au fost vizibile la spectacolul-lectură, iar corecțiile ce se impuneau ar fi fost în câștigul produsului teatral finit, livrat publicului. Păcat, pentru că piesa lui Sapdaru are calități ce puteau fi augmentate scenic și neîmpliniri reparabile. La calități, aș începe cu subiectul. Pompiliu e nepotul îndopat și sufocat de trei mătuși care, exagerat de bine intenționate, sunt în stare să trăiască viața în locul lui Pompei. E o temă a zilei, *politically correct*, tratată în registru tragicomic, cu instinct al situațiilor teatrale și al replicii (doar autorul e actor la bază, histrionic și vulcanic!). Simți din când în când stereotipii, locuri comune, dar dincolo de ele puternice sunt veridicul, autenticitatea. Privindu-le pe mătuși, nu poți să nu te gândești la cele trei Gaițe ale lui Kirilșescu, dar posibila asemănare nu e supărătoare. Mai supărător, de exemplu, e faptul că sufleorul se aude până în sală! Pe parcurs, ai de mai multe ori senzația că spectacolul reîncepe, apoi, că nu se mai termină. Nu e un spectacol cu finaluri multiple, ci unul cu începuturi multiple. Se povestește mult, senzația de radiofonic e la limită. Păguboasă e, de exemplu, postarea și menținerea actorilor pe canapea ori fotolii. Chiar dacă intenția se acordă cu ideea de „natură moartă”, imaginea generează starea de static, de prea lung, pierde publicul puțin câte puțin înainte de pauză și definitiv, după antract.

Mizanscena e realist-naturalistă, la fel scenografia (un interior oarecare, construit în partea din față a spațiului de joc de la Cub, mult prea mare pentru ambientul adecvat contextului dramaturgic) și jocul distribuției. Pentru nepotul obez s-a apelat la Volin Costin de la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, din rațiuni pe care nu le pot pricepe sau care, în orice caz, nu sunt argumentate estetic. Pentru că prestația acestuia nu a adus nimic nou ori mai valoros decât ar fi reușit actorii trupei ieșene. Volin Costin începe în forță și nu mai are unde să urce, așa încât devine repede plat, previzibil. Și textul îi dă bătăi de cap, în special la monologul dinspre final, când o gamă mai variată de mijloace i-ar fi sporit atractivitatea. Spectacolul lui Sapdaru e decalibrat: începe lent, te câștigă pe parcursul primei părți ca spectator, după care te abandonează. Nu poți decât să te tot uiți la ceas, să vezi cât mai durează.

Călin CIOBOTARI

Nepot obez, spectacol slab...

Pentru cei care nu știu ce poate face Ion Sapdaru în postură de regizor, spectacolul recent al Teatrului Național „Vasile Alecsandri” Iași, *Natură moartă cu nepot obez*, poate trece drept unul acceptabil, înțelegând prin „acceptabil” zona gri și indecisă a mediocrului. Pentru cei ce au avut ocazia să asiste și la altfel de montări sapdariene, reprezentația în discuție ia forma unei triste dezamăgiri, dacă nu chiar forma unui eșec destul de sonor. Asta dacă nu cumva acceptăm starea de eșec drept una a normalității pentru Naționalul ieșean.

Declarată în comunicatele de presă ale TNI drept Cea mai bună piesă a anului 2008, uitându-se de descalificarea de la acea vreme, *Natură moartă...* este, cu adevărat, o piesă abil construită, cu tâlc și haz, cu câteva personaje bine configurate (pe hârtie), o piesă valabilă prin atemporalitate și aspațialitate. Dramaturgul Ion Sapdaru are o scriitură onorabilă, posedă știința dozării fine a umorului, nuanțează inspirat conflictele și speculează, în sensul bun, multiplele posibilități ale cușântului. Virtuți tot mai rare în ziua de astăzi, să